

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 354/2010-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 30. septembra 2010 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti W., a. s., B., zastúpenej advokátom JUDr. J. Č., K., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 1 Co 48/2009 z 13. mája 2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti W., a. s., o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. augusta 2010 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti W., a. s., B. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. J. Č., K., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a

práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 1 Co 48/2009 z 13. mája 2010.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka v postavení žalobkyne podala Okresnému súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) žalobu o zaplatenie sumy 51 446 Sk a prísl. proti Ing. F. M. (ďalej len „žalovaný“). Svoj žalobný nárok sťažovateľka odvodzovala z ustanovenia § 12 ods. 1 písm. f) zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o povinnom zmluvnom poistení“).

Pre účely oboznámenia so skutkovými okolnosťami prípadu sťažovateľka v sťažnosti uvádza, že 15. júla 2004 uzatvorila so žalovaným poistnú zmluvu č. 7060012638 o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla (ďalej len „poistenie zodpovednosti“) typu Ford... Dňa 11. februára 2005 došlo k poistnej udalosti tak, že vodič D. K. s motorovým vozidlom typu Ford... neprispôbil rýchlosť jazdy stavu vozovky, dostal šmyk, v dôsledku čoho narazil do prednej časti nákladného motorového vozidla typu Daf... Vlastníkom poškodeného motorového vozidla bola spoločnosť B., s. r. o., K. Poškodená spoločnosť mala označené motorové vozidlo havarijne poistené v Č., a. s. Z titulu vyplateného poistného plnenia s poukazom na § 813 Občianskeho zákonníka si Č., a. s., listom z 1. marca 2005 uplatnila náhradu škody u sťažovateľky. Sťažovateľka vyplatila Č., a. s., z titulu poistenia zodpovednosti náhradu škody vo výške 102 892 Sk.

V čase poistnej udalosti 11. februára 2005 bol žalovaný ako poistník v omeškaní s platením poistného, keďže k úhrade splátky poistného splatnej 15. januára 2005 došlo až 17. februára 2005. Na základe ustanovení zákona o povinnom zmluvnom poistení uplatnila sťažovateľka proti žalovanému nárok na náhradu poistného plnenia vo výške 51 446 Sk (1 707,60 €).

Okresný súd rozsudkom č. k. 31 C 83/08-69 z 12. marca 2009 žalobu sťažovateľky zamietol z dôvodu nedostatku pasívnej legitímácie žalovaného. Proti rozsudku okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd rozsudkom sp. zn. 1 Co 48/2009 z 13. mája 2010 tak, že napadnutý rozsudok okresného súdu potvrdil ako vecne správny, avšak z odlišných dôvodov.

Sťažovateľka zastáva názor, že odôvodnenie rozsudku krajského súdu vychádza z takého právneho výkladu § 12 ods. 1 písm. f) zákona o povinnom zmluvnom poistení, ktorý je zjavne nepodložený, svojvoľný (arbitrárny) a ktorým krajský súd celkom zrejme poprel jeho účel a význam.

Podľa názoru sťažovateľky zmyslom ustanovenia § 12 ods. 1 písm. f) zákona o povinnom zmluvnom poistení je *„docieliť riadnu platobnú disciplínu poistníkov, aby nikdy nedochádzalo k situácii, keď poisťovňa v čase poistnej udalosti poskytuje poistné krytie bez náležitého plnenia si platobných povinností poistníka.*

V prípade, že je dohodnuté platenie bežného poistného za poistné obdobie na začiatku poistného obdobia – jednorázovo bez možnosti splátok, v prípade riadneho zaplatenia poistného je uhradené poistné krytie za celé poistné obdobie, a naopak, v prípade, že je poistník v omeškaní s platením, poisťovňa poskytuje poistné krytie bez peňažnej protihodnoty zo strany poistníka. V prípade, že je dohodnuté platenie poistného v splátkach, má poisťovňa, technicky vzaté, uhradené poistné krytie za splátkové obdobie. To znamená, že v prípade neuhradenia splátky poistného v dohodnutom termíne splatnosti poskytuje poisťovňa poistné krytie bez peňažnej protihodnoty.

Platenie poistného bolo jasne a zrozumiteľne zmluvne dohodnuté vo forme splátok s dohodnutými termínmi splatnosti jednotlivých splátok, pričom poistník sa dostáva do omeškania so zaplatením tej ktorej splátky v prípade jej nezaplatenia v termíne splatnosti. Dojednanie poistného v splátkach však neznamená odklad platenia poistného do termínu splatnosti poslednej splátky, či to, že až splatnosťou poslednej splátky vznikne poistníkovi povinnosť uhradiť splatné splátky poistného.“

Sťažovateľka tiež poukazuje na ustanovenie § 103 prvú vetu Občianskeho zákonníka, podľa ktorého ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach, začína plynúť premlčacia doba jednotlivých splátok odo dňa ich zročnosti.

Okrem už uvedeného sťažovateľka tvrdí, že aplikácia súdom uvedeného právneho záveru by zároveň viedla k neodôvodnenému zvýhodneniu platobne nedisciplinovaných poistníkov, ktorí majú dohodnuté platenie poistného v splátkach oproti platobne nedisciplinovaným poistníkom, ktorí majú dojednané platenie bežného poistného jednorázovo bez splátok, ktorí by boli za porušenie platobnej disciplíny bez ďalšieho postihovaní.

Sťažovateľka sa domnieva, že krajský súd opomenul na vec aplikovať všeobecné ustanovenia Občianskeho zákonníka o záväzkových vzťahoch, konkrétne § 517 ods. 1, vetu prvú Občianskeho zákonníka, ktoré ustanovujú moment vzniku omeškania s plnením (peňažného) záväzku.

Keďže žalovaný neplatil splátky poistného v dohodnutých lehotách, dostal sa v zmysle § 517 ods. 1 Občianskeho zákonníka do omeškania. Tým, že žalovaný ako poistník porušil zmluvne dohodnuté podmienky platobnej disciplíny (čo bolo v konaní nesporné), sťažovateľka poskytovala poistné krytie bez náležitej peňažnej protihodnoty z jeho strany, preto má právo uplatniť si voči nemu nárok na náhradu vyplateného poistného plnenia v zmysle § 12 ods. 1 písm. f) zákona o povinnom zmluvnom poistení.

Podľa názoru sťažovateľky krajský súd sa pri aplikácii § 12 ods. 1 písm. f) zákona o povinnom zmluvnom poistení dopustil svojvôle, keď predmetné zákonné ustanovenie aplikoval spôsobom, ktorým zásadne poprel jeho účel a význam. Uvedený záver sťažovateľka vyvodzuje z toho, že krajský súd:

„(i) napriek tomu, že bolo nesporné, že poistné bolo dohodnuté v splátkach, ktorých výška a splatnosť bola zmluvne dojednaná, pričom poistník (žalovaný) v čase poistnej udalosti bol nesporne v omeškaní so zaplatením 3. splátky poistného, krajský súd konštatoval, že hypotéza § 12 ods. 1 písm. f) zákona č. 381/2001 Z. z., teda omeškanie

poistníka s platením poistného naplnená nebola, pretože o omeškaní možno hovoriť až po nezaplatení poslednej splátky, čo je celkom zjavne nesprávny záver,

(ii) nezohľadnil všeobecnú (avšak aplikovateľnú) úpravu o občianskych záväzkových vzťahoch (§ 517 ods. 1 a § 103 Občianskeho zákonníka), z ktorej nesporne vyplýva, že pri plnení dohodnutom v splátkach nastáva právny stav omeškania nezaplatením ktorejkoľvek (a teda nie len poslednej) splátky, v dôsledku čoho

(iii) dospel k takému právnemu záveru (zjavne nesprávnemu), ktorý popiera účel a zmysel predmetného právneho ustanovenia a potiera zákonné rozdiely vzniku omeškania v prípade platenia poistného jednorazovo, resp. v splátkach a vytvára z pohľadu poistníkov neakceptovateľné rozdiely v dôsledkoch nezaplatenia poistného jednorazovo a v splátkach (vid' vyššie).“

Sťažovateľka žiada, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom o nej takto rozhodol:

„1. Základné právo spoločnosti W., a. s. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. I Co 48/2009 z 13. 5. 2010 porušené bolo.

2. Rozsudok Krajského súdu v Košiciach sp. zn. I Co 48/2009 z 13. 5. 2010 sa zrušuje a vec sa mu vracia na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Košiciach je povinný nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume 303,31 EUR na účet JUDr. J. Č., advokáta, do troch dní od právoplatnosti nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podstatou námietok sťažovateľky je tvrdenie, že krajský súd sa pri aplikácii § 12 ods. 1. písm. f) zákona o povinnom zmluvnom poistení dopustil svojvôle, keď predmetné zákonné ustanovenie aplikoval spôsobom, ktorým zásadne poprel jeho účel a význam. Závery, ku ktorým dospel krajský súd, sú podľa názoru sťažovateľky arbitrárne. Z okolností prípadu vyplýva, že zásadnou právnou otázkou, ktorú pri posudzovaní dôvodnosti žaloby sťažovateľky krajský súd riešil, bola otázka, či k nezaplateniu poistného dochádza až momentom nezaplatenia poslednej splátky za dané poistné obdobie alebo nezaplatením niektorej z predchádzajúcich splátok.

Z už uvedeného vyplýva, že krajský súd sťažnosťou napadnutým rozsudkom potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa, avšak na základe celkom odlišného právneho posúdenia veci.

V odôvodnení sťažnosťou napadnutého rozsudku krajského súdu sa okrem iného uvádza:

„Z uvedeného teda vyplýva, že za moment splatnosti ročného poistného obdobia v danom prípade je potrebné považovať dátum poslednej splátky ročného poistného obdobia, teda 15. 4. 2005 resp. 15. 3. 2005. Pokiaľ teda je splatnosť poistného k tomuto dátumu riešená v súvislosti so zánikom poistenia, obdobne je potrebné posudzovať aj

v súvislosti s posúdením porušenia zmluvnej povinnosti poistníka platiť poistné a teda porušenie tejto povinnosti možno mať za preukázané iba v prípade, ak tento bol v omeškaní s touto poslednou splátkou a tým aj v omeškaní s platením ročného poistného.

Uvedená otázka je upravená aj v čl. 9 bodu 6 Všeobecných poistných podmienok žalobcu pre povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, ktoré sú súčasťou tejto zmluvy a podľa ktorého v prípade nezaplatenia ktorejkoľvek splátky v lehote splatnosti sa celé poistné stáva splatným v deň splatnosti nezaplatenej splátky poistného.

Práve zástupkyňa žalobcu na odvolacom pojednávaní k uvedenému ustanoveniu uviedla, že poistnú zmluvu žalobca považuje za zmluvu spotrebiteľskú a dospel k záveru, že toto ustanovenie by mohlo poškodzovať záujmy spotrebiteľa, a preto ho napriek tomu, že je pojaté do všeobecných poistných podmienok, neaplikuje a preto má za to, že poistný vzťah v tomto prípade v dôsledku nezaplatenia poistného zanikol až dňa 16. 5. 2008.

Pokiaľ je teda nárok poisťovne na náhradu poistného plnenia alebo jeho časti vo vzťahu k poistníkovi podľa § 12 ods. 1 písm. f) zákona č. 381/2001 Z. z. viazané na posúdenie omeškania s platením poistného, je treba mať za to, že sa tým mieni platenie ročného poistného, a preto má odvolací súd za to, že porušenie tejto povinnosti zo strany poistníka nastáva až momentom nezaplatenia poslednej dohodnutej splátky ročného poistného obdobia, a to je dátum 15. 3. 2005, resp. 15. 4. 2005. Ani z obsahu samotnej poistnej zmluvy, ani z obsahu Všeobecných poistných podmienok, ale ani zo zákonnej úpravy nevyplýva skutočnosť, aby za nezaplatenie ročného poistného bolo možné považovať omeškanie s ktoroukoľvek splátkou dohodnutého ročného poistného obdobia okrem splátky poslednej.

Pokiaľ teda k poistnej udalosti došlo dňa 11. 2. 2005 a dátum poslednej splátky ročného poistného obdobia bol stanovený na 15. 4. 2005, nemožno uzavrieť, aby ku dňu poistnej udalosti bol žalovaný v omeškaní s platením ročného poistného.“

V odôvodnení napadnutého rozsudku krajský súd ďalej uviedol:

„S poukazom na to, že pri takomto právnom závere odvolacieho súdu možno konštatovať, že tento na vec aplikuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri konaní pred okresným súdom nebolo použité a je pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce, odvolací súd

v súlade s ust. § 213 ods. 2 O. s. p. o tejto skutočnosti informoval právnych zástupcov obidvoch procesných strán na odvolacom pojednávaní a týmto dal možnosť k použitiu tohto ustanovenia sa vyjadriť. Ani jedna z procesných strán k tejto právnej otázke nezaujala žiadne zásadné vyjadrenie.“

Zo zápisnice z odvolacieho pojednávania konaného 13. mája 2010, ktorú si ústavný súd pre účely predbežného prerokovania sťažnosti vyžiadal, vyplýva, že „Predseda senátu prítomných právnych zástupcov informoval, že odvolací senát sa zhoduje s právnym názorom judikovaným ohľadne zániku poistenia pre nezaplatenie poistného v prípade dohodnutých splátok podľa § 801 ods. 2 Obč. zák., teda že k nezaplateniu poistného dochádza až momentom nezaplatenia poslednej splátky za dané poistné obdobie a nie nezaplatením niektorej z predchádzajúcich splátok.

Právny zástupca žalovaného udáva, že tak ako to bolo žalovaným prezentované aj pred súdom prvého stupňa tento vždy zastával stanovisko to, že on sa ako poistník pri úhradách termínov jednotlivých štvrťročných splátok riadil tými termínmi ako boli vyplnené na kópii poistnej zmluvy, ktorá mu bola daná pri podpise k dispozícii. Má teda za to, že termín bol 15. 9., 15. 12. a 15. 3.

Na otázku predsedu senátu zástupcovia obidvoch procesných strán udávajú, že v rámci záverečných prednesov už nič nové k veci nemajú čo dodať.“

Ústavný súd po oboznámení sa s okolnosťami, za akých prebiehalo odvolacie konanie, pri predbežnom prerokovaní sťažnosti posudzoval, či meritórnemu preskúmaniu námietok sťažovateľky proti napadnutému rozsudku krajského súdu nebráni nedostatok jeho právomoci. Vychádzal pritom zo skutočnosti, že jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity.

Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva aj právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu. Preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a predtým, ako podá sťažnosť ústavnému súdu, požiadať o ochranu ten orgán

verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04).

Z princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu možno vyvodiť aj povinnosť sťažovateľov efektívne uplatniť v konaní pred všeobecnými súdmi, alebo v konaní pred iným orgánom verejnej moci každú námietku na ochranu svojich základných práv, t. j. povinnosť uplatniť ju (pokiaľ je to možné) ešte pred podaním sťažnosti ústavnému súdu. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na svoj právny názor, podľa ktorého v prípade, ak sťažovateľ v rámci ochrany svojich základných práv a slobôd uplatní v konaní pred ústavným súdom argumentáciu, ktorú mohol predniesť, ale nepredniesol v konaní pred všeobecnými súdmi, ústavný súd na jej posúdenie nemá právomoc (III. ÚS 135/03, III. ÚS 201/04, IV. ÚS 266/08). Obdobne vo veci vedenej pod sp. zn. IV. ÚS 284/08 ústavný súd uviedol, že „ak sťažovateľ uplatní určitú námietku až v konaní pred ústavným súdom, hoci ju mohol predtým uplatniť v konaní pred iným orgánom verejnej moci, nemožno uznať, že splnil podmienky na vyčerpanie všetkých právnych prostriedkov nápravy v zmysle § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (m. m. IV. ÚS 100/07). Z toho vyplýva, že právomoc ústavného súdu rozhodnúť o určitej námietke sťažovateľa nemožno založiť až jej uplatnením v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy v prípade, ak ju sťažovateľ mohol uplatniť v napadnutom konaní, pričom podľa platného právneho poriadku o nej mohol a aj bol povinný meritórne rozhodnúť iný orgán verejnej moci. Preto, ak takáto situácia nastane, treba podľa názoru ústavného súdu sťažnosť v časti týkajúcej sa takejto námietky odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu.“.

Z citovanej časti odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu, ako aj zo zápisnice o odvolacom pojednávaní vyplýva, že krajský súd potom, ako dospel k záveru, že na vec treba aplikovať ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a ktoré je pre rozhodnutie predmetnej veci kľúčové, oboznámil účastníkov konania s týmto svojím právnym názorom, ako aj svojím úmyslom posudzovať vec po právnej stránke odlišne ako súdu prvého stupňa, pričom účastníci konania, resp. ich právni zástupcovia už k veci nič nedodali, hoci krajský súd im túto možnosť zjavne poskytol.

Pokiaľ teda sťažovateľka, v odvolacom konaní zastúpená kvalifikovaným advokátom, nesúhlasila s právnym názorom krajského súdu o tom, že k nezaplateniu poistného dochádza až momentom nezaplatenia poslednej splátky za dané poistné obdobie, a nie nezaplatením niektorej z predchádzajúcich splátok, mala možnosť svoje námietky odvolaciemu súdu uviesť priamo na odvolacom pojednávaní. Sťažovateľka túto možnosť nevyužila. Zaoberať sa námietkami sťažovateľky uvedenými v sťažnosti bez toho, aby sťažovateľka tieto námietky vzniesla v odvolacom konaní, by bolo v rozpore s princípom subsidiarity, ako aj s právnymi názormi ústavného súdu vyslovenými v jeho doterajšej judikatúre. Sťažovateľka v sťažnosti nijakým spôsobom nevysvetľuje, prečo svoje námietky proti právnemu názoru krajského súdu na odvolacom pojednávaní nevzniesla, hoci krajský súd jej na to zjavne dal príležitosť.

Navyše, samotná právna zástupkyňa sťažovateľky na odvolacom pojednávaní uviedla, že sťažovateľka z vlastného rozhodnutia neaplikuje ustanovenie čl. 9 bodu 6 všeobecných poistných podmienok, podľa ktorého v prípade nezaplatenia ktorejkoľvek splátky v lehote splatnosti sa celé poistné stáva splatným v deň splatnosti nezaplatennej splátky poistného, ako aj to, že v danom prípade poistný vzťah v dôsledku nezaplatenia poistného zanikol až 16. mája 2008.

Na tomto základe ústavný súd pri predbežnom prerokovaní dospel k záveru, že sťažnosť je potrebné podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci, a preto rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. septembra 2010